

उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या अधिपत्याखालील  
पाच अशासकीय अनुदानित महिला  
महाविद्यालयांतील शिक्षक व शिक्षकेतर  
पदभरतीबाबत ...

### महाराष्ट्र शासन

उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग,

शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण-१०२१/प्र.क्र.३२७/म.शि.५,

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई -४०० ०३२.

दिनांक :- २२ डिसेंबर, २०२२

#### वाचा:-

- १) शासन निर्णय उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग क्रमांक एनजीसी-२२९९/(४७९५)/विशि-४ दि. २६ ऑगस्ट, १९९९.
- २) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, शासन निर्णय क्रमांक: एनजीसी-२०१७/(१०/१७)/मशि-४ दिनांक ०५.१०.२०१८.
- ३) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, शासन निर्णय क्रमांक: पूरक-२०१८/(११९/१८)/मशि-३ दिनांक २८.०९.२०१९.
- ४) विभागीय सहसंचालक, उच्च शिक्षण, नागपूर विभाग, नागपूर JDHENagpur/NOC/२०१९/३५ दिनांक ०४.९.२०१९.
- ५) विभागीय सहसंचालक, उच्च शिक्षण, नागपूर विभाग, नागपूर JDHENagpur/NOC/२०१९/३६ दिनांक ०४.९.२०१९.
- ६) विभागीय सहसंचालक, उच्च शिक्षण, नागपूर विभाग, नागपूर JDHENagpur/NOC/२०१९/३७ दिनांक ०४.९.२०१९.
- ७) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, पत्र क्रमांक: संकीर्ण-२२०५/प्र.क्र.९८/विशि-१ दिनांक २४.६.२०२२.
- ८) वित्त विभाग पत्र क्रमांक :पदनि-२०२२/प्र.क्र. २८/आपुक दिनांक १४.११.२०२२.
- ९) उच्च शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे पत्र क्रमांक उशिसं/न.म.म.स.प्रा.पदभ./मवि-१/२०२२/१३९८९ दिनांक २९.११.२०२२.

#### प्रस्तावना:-

राज्यातील सर्व विभागांमध्ये समतोल शैक्षणिक विकास व्हावा असे शासनाचे सर्वसाधारण धोरण आहे. मागील काही वर्षामध्ये देशातच नव्हे तर राज्यातील नक्षलग्रस्त क्षेत्रात उद्भवलेली परिस्थिती पाहता, मुलींच्या महाविद्यालयीन शिक्षणांचे गुणोत्तर प्रमाण अत्यंत अल्प असल्याचे शासनाच्या निर्दर्शनास आले. सदरहू बाब विचारात घेता, नक्षलग्रस्त भागातील विद्यार्थींनीना शिक्षणाच्या मुख्य प्रवाहात आणून त्यांच्या व्यक्तीमत्वाच्या सर्वांगिण विकासाची बाब ही शैक्षणिक व सामाजिकदृष्ट्या अत्यंत गरजेची असल्यामुळे नक्षलग्रस्त भागातील पाच महिला महाविद्यालयातील शिक्षक व शिक्षकेतर पदांच्या पदभरतीचा प्रस्ताव वित्त विभागाच्या उप समितीसमोर दिनांक १८.१०.२०२२ रोजीच्या बैठकीमध्ये सादर करण्यात आला असता, रिक्त पदांच्या ५० टक्के पदभरती करण्याबाबत वित्त विभागाने त्यांच्या संदर्भ क्रमांक ७ येथील पत्रान्वये निर्गमित केलेल्या इतिवृत्तामध्ये उल्लेख केलेला आहे. यापूर्वी प्राचार्य, शारिरीक शिक्षण संचालक व ग्रंथपाल या संवर्गातील पदे ही एकाकी असल्याने त्यांना १०० टक्के पदभरती

करण्यास मान्यता दिलेली आहे. मात्र, सद्यःस्थितीत शारिरीक शिक्षण संचालक व ग्रंथपाल ही पदे भरण्यास अद्याप मान्यता प्राप्त झालेली नाही. त्यामुळे प्राचार्य हे प्रशासकीय तसेच आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून जबाबदारीचे पद असल्याने, सदरची पदे वगळून ५० टक्के पदे भरण्याची व त्यास अनुसरून सदरच्या पदांची पदभरती करण्यासाठी नाहरकत प्रमाणपत्र मिळण्यासाठीची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

### शासन निर्णय:-

नक्षलग्रस्त भागातील विद्यार्थीनींना शिक्षणाच्या मुख्य प्रवाहात आणून त्यांच्या व्यक्तीमत्वाच्या सर्वांगिण विकासाची बाब ही शैक्षणिक व सामाजिकदृष्ट्या अत्यंत गरजेची असल्यामुळे उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या अधिपत्याखालील नक्षलग्रस्त भागातील खालील दोन संस्थांमधील पाच महिला महाविद्यालयातील शिक्षक व शिक्षकेतर पदांच्या पदभरतीस रिक्त पदे भरण्यास मान्यता देण्याकरीता गठित केलेल्या उपसमितीने दिलेल्या सहमतीस अनुसरून मान्यता देण्यात येत आहे:-

#### प्राचार्य पदांचा तपशील

अ.क्र.	पदनाम	पदांचा तपशील	डी. के. हेल्थ अँड वेल्फेअर सोसायटी, चिंचगड, ता. देवरी, जि. गोंदिया	आदिवासी शैक्षणिक संशोधन संस्था, सडक अर्जुनी, जि. गोंदिया	एकूण
१.	प्राचार्य	अनुज्ञेय	०३	०२	०५
		भरलेले	००	००	००
		रिक्त	०३	०२	०५
		भरावयाचे पद	०३	०२	०५

#### ५० टक्केच्या मर्यादेत शिक्षक व शिक्षकेतर पदांचा तपशील

२.	सहाय्यक प्राध्यापक/ ग्रंथपाल/ शारिरीक शिक्षण संचालक	अनुज्ञेय भरलेले रिक्त ५०% च्या मर्यादेत मंजूर	४२ २१ २१ ११	३४ २१ १३ ०७	७६ ४२ ३४ १८
३.	शिक्षकेतर पदे	अनुज्ञेय	३३	२२	५५
		भरलेले	२४	१६	४०
		रिक्त	०९	०६	१५
		५०% च्या मर्यादेत मंजूर	०५	०३	०८

२. उपरोक्त प्रमाणे दिलेल्या मान्यतेस अनुसरून सहाय्यक प्राध्यापक या संवर्गातील पदांना शासनाच्या संदर्भ क्रमांक ४, ५ व ६ येथील पत्रान्वये ऑनलाईन पद्धतीने नाहरकत प्रमाणपत्र देण्यात आलेले आहे. मात्र, कोविड-१९ च्या प्रादूर्भावामुळे भरती प्रक्रीयेस स्थगिती देण्यात आलेली होती. सद्यःस्थितीत पदभरतीवरील निर्बंध शिथिल करण्यात आल्यामुळे स्थगित करण्यात आलेली भरती प्रक्रीया सुरु करण्यास्तव विभागाच्या संदर्भ क्रमांक ७ येथील दिनांक २४.६.२०२२ रोजीच्या पत्रान्वये सुरु करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. ग्रंथपाल व शारिरिक शिक्षण संचालक या संवर्गातील पदे भरण्यास वित्त विभागाने मान्यता दिलेली नाही. त्यामुळे सद्यःस्थितीत सदरच्या पदांची पदभरती करता येणार नाही. प्रलंबित असलेल्या पदांना वित्त विभागाने मान्यता दिल्यास, सदरच्या पदांचे ऑनलाईन पद्धतीने मागणीपत्र सादर केल्यानंतर शासनमान्यतेने पदभरती करता येऊ शकेल.

३. प्राचार्य व शिक्षकेतर संवर्गातील पदांची भरती प्रक्रीया राबविताना विद्यापीठ अनुदान आयोग व विद्यापीठ कायद्यातील प्रचलित कार्यपद्धतीचा अवलंब करण्यात यावा. सदरची पदभरती ही खालील अटी व शर्तीच्या अधीन राहून असेल:-

- १) शिक्षकीय व शिक्षकेतर पदभरतीसाठी पद अनुज्ञये करताना संदर्भ क्रमांक १ व २ (विभागाच्या दिनांक ०५.१०.२०१८ व दिनांक २८.०९.२०१९) रोजीच्या शासन निर्णयातील तरतुदींचे पालन करणे आवश्यक आहे. सदरहू रिक्त पदावरच पदभरती करण्याची खातरजमा संबंधीत विभागीय सहसंचालक यांनी करावी. सदरहू नियुक्त्यांमध्ये कोणत्याही प्रकारची अनियमितता झाल्यास, संबंधीत विभागीय सहसंचालक हे सर्वस्वी जबाबदार राहतील.
- २) शिक्षकीय व शिक्षकेतर या संवर्गातील पदभरतीसाठी मागासवर्गीय कक्षाकडून आरक्षण निश्चित करून घेतलेल्या पदांची बिंदुनामावलीनुसारच पदे भरण्यात यावीत. प्रवर्गनिहाय सामाजिक आरक्षण, सामाजिक आरक्षणाव्यतिरिक्त आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटक आरक्षण व समांतर आरक्षण (महिला, खेळाडू, अपंग इ.) तपासूनच पदभरती करण्यात यावी. अनुशेषाची पदे प्राधान्याने भरण्यात यावीत.
- ३) शिक्षकीय व शिक्षकेतर पदभरतीसाठी महाराष्ट्र सार्वजनिक विद्यापीठ अधिनियम, २०१६ मधील विहीत तरतुदीनुसार भरती प्रक्रीयेमध्ये शासन व विद्यापीठ प्रतिनिधी उपस्थित नसल्यास, सदरची भरती प्रक्रीया अवैध समजण्यात यावी. तथापि, सदरच्या विहीत प्रक्रीयेस बगल देऊन संस्थेने/महाविद्यालयाने नियुक्ती आदेश दिल्यास आणि त्यास संबंधित विभागीय सहसंचालक/विद्यापीठ यांनी मान्यता दिल्यास, संबंधीत विभागीय सहसंचालक हे सर्वस्वी जबाबदार राहतील.
- ४) शिक्षकीय पदे भरतांना उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाचा ७ व्या वेतन आयोगाचा शासन निर्णय क्रमांक Misc-२०१८/CR-५६/१८/UNI-१, दिनांक ०८.३.२०१९ तसेच शुद्धीपत्रक क्रमांक Misc-२०१८/CR-५६/१८/UNI-१, दिनांक १०.५.२०१९ मधील विहीत तरतुदी तसेच त्यामध्ये वेळोवेळी करण्यात आलेल्या सुधारणा आणि शिक्षकेतर पदांच्यासंदर्भात शासनाच्या दिनांक २६.८.१९९९ मधील विहीत तरतुदी विचारात

घेऊनच, पदांसाठी आवश्यक असलेली शैक्षणिक अर्हता/पात्रता तसेच महाराष्ट्र सार्वजनिक विद्यापीठ कायदा, २०१६ मधील विहीत तरतुदी आणि शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या शासन निर्णयांचे काटेकोरपणे पालन करण्यात यावे.

- ५) सदर पदांची नियुक्ती करताना प्रचलित विद्यापीठ कायद्यानुसार शासन निर्णयान्वये गठीत करण्यात आलेल्या विहीत निवड समितीमार्फतच निवड करण्यात यावी. विहीत कार्यपद्धतीचा अवलंब न करता भरलेले पद रद्द करण्यात येईल व नियुक्तीच्यासंदर्भात भविष्यात न्यायालयीन प्रकरण उद्भवल्यास त्याची सर्वस्वी जबाबदारी संबंधित विभागीय सहसंचालक यांची राहील.
- ६) शिक्षकीय व शिक्षकेतर पदांच्या निवड प्रक्रियेसाठी प्रचलित नियमातील/परिनियमातील तरतुदीचा विचार करून उमेदवारांची पात्रता निश्चित करण्याची जबाबदारी संबंधित संस्थेची राहील. तसेच प्रचलित नियमास बगल देऊन नियुक्ती देण्यात आल्यास, संबंधित विभागीय सहसंचालक/विद्यापीठ/प्राचार्य/व्यवस्थापन हे सर्वस्वी जबाबदार राहतील.
- ७) शिक्षकीय व शिक्षकेतर पदांची पदभरती करताना नवीन आरक्षण धोरणानुसार मागासवर्गीय आरक्षण कक्षाकडून आरक्षण निश्चित करून घेतलेल्या बिंदुनामावलीनुसारच पदभरती करण्यात यावी. सदरहू भरती प्रक्रीयेपूर्वी जाहिरात प्रसिद्ध करण्यात आली असल्यास, महाराष्ट्र शैक्षणिक संस्था (अध्यापक संवर्गातील आरक्षण अधिनियम) अधिनियम, २०२१ मधील तरतुदी लागू होणार नाहीत.
- ८) अल्पसंख्यांक दर्जा प्राप्त असलेल्या महाविद्यालयास नवीन आरक्षण धोरण लागू नसल्याने, आरक्षण धोरणाच्या अटी व शर्ती त्यांना लागू होणार नाही.
- ९) शिक्षकीय व शिक्षकेतर या सवर्गातील पदावर कार्यरत असलेल्या कर्मचाऱ्यांची प्रतिनियुक्तीने इतरत्र पदस्थापना करण्यात आली असल्यास, सदर रिक्त पदावर कोणत्याही परिस्थितीत नवीन नियुक्ती करण्यात येणार नाही. अशा प्रकारच्या पदांचा समावेश पदभरतीच्या प्रस्तावात करण्यात आल्यास, त्याची सर्वस्वी जबाबदारी ही प्राचार्य व संस्थेची राहील.
- १०) शिक्षकीय व शिक्षकेतर पदावर कार्यरत असलेल्या कर्मचाऱ्याने धारणाधिकार ठेवला असल्यास, सदर रिक्त पदावर कोणत्याही परिस्थितीत धारणाधिकार संपुष्टात येईपर्यंत नवीन नियुक्ती करण्यात येणार नाही आणि अशा प्रकारच्या नियुक्त्या केल्यास प्राचार्य व संस्था सर्वस्वी जबाबदार राहील.
- ११) शिक्षकीय व शिक्षकेतर पदे भरताना महाराष्ट्र शासनाने वेळोवेळी निर्धारित केलेल्या अर्हता, अनुभव, व्यावसायिक पात्रता यांचे तंतोतंत पालन करून, सदरची पदभरती करण्यात यावी. याबाबतीत अनियमितता झाल्यास त्याला सर्वस्वी विभागीय सहसंचालक/विद्यापीठ/प्राचार्य/ संस्थेचे व्यवस्थापन जबाबदार राहतील.

१२) अनुज्ञेय शिक्षकीय व शिक्षकेतर पदे निश्चित करण्यासाठी मंजूर तुकडी, तुकडीची विद्यार्थी क्षमता व आवश्यक ते सर्व निकष व नियमांचे अनुपालन करून पदे अनुज्ञेय केल्याबाबतची खातरजमा करण्याची जबाबदारी संबंधित विभागीय सहसंचालक (उच्च शिक्षण) यांची राहील.

१३) शिक्षकीय व शिक्षकेतर या संवर्गातील अतिरिक्त पदांचे समायोजन केले असल्याची पुनःश्व खातरजमा करण्याची जबाबदारी संबंधित विभागीय सहसंचालक (उच्च शिक्षण) यांची राहील.

१४) ना-हरकत प्रमाणपत्र मिळाल्याच्या दिनांकापासून पद भरण्याची कार्यवाही सहा महिन्यांच्या आत पूर्ण करण्यात यावी. सहा महिन्यांनंतर सदरचे ना-हरकत प्रमाणपत्र आपोआप रद्द समजण्यात येईल.

४. सदरचा शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. ४९५/आपुक, दिनांक ३०.८.२०२२ अन्वये प्राप्त झालेल्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

५. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या [www.maharashtra.gov.in](http://www.maharashtra.gov.in) या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले. त्याचा संकेतांक क्रमांक २०२२१२२१३२६५६१००८ असा आहे. सदरहू शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने.

(प्रताप पां. लुबाळ)  
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा. राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा. उप मुख्यमंत्री यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४. मा. मंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
५. प्रधान सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई
६. कुलगुरु, राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर.
७. कुलगुरु, गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली.
८. संचालक, उच्च शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
९. विभागीय सहसंचालक, उच्च शिक्षण, नागपूर विभाग, नागपूर.
१०. महालेखापाल, (लेखा व अनुज्ञेयता/लेखापरीक्षा), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर.
११. जिल्हा कोषागार अधिकारी, नागपूर/भंडारा/गोंदिया/गडचिरोली.
१२. अध्यक्ष/सचिव, डी. के. हेल्थ अँड वेल्फेअर सोसायटी, चिंचगड, ता. देवरी, जि. गोंदीया.
१३. अध्यक्ष/सचिव, आदिवासी शैक्षणिक संशोधन संस्था, सडक अर्जुनी, जि. गोंदीया.
१४. निवडनस्ती/म.शि.५ कार्यासन.